

ВИЩА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ СУДДІВ УКРАЇНИ

06 червня 2017 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я № 89/вс-17

Вища кваліфікаційна комісія суддів України у пленарному складі:

головуючого – Козьякова С.Ю.,

членів Комісії: Бутенка В.І., Василенка А.В., Весельської Т.Ф., Заріцької А.О., Козлова А.Г., Лукаша Т.В., Луцюка П.С., Макарчука М.А., Прилипка С.М., Тітова Ю.Г., Устименко В.Є., Шилової Т.С., Щотки С.О.,

розглянувши питання підтвердження здатності кандидата на посаду судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду Гришина Геннадія Анатолійовича здійснювати правосуддя у цьому суді,

встановила:

Рішенням Комісії від 7 листопада 2016 року № 145/зп-16 оголошено конкурс на зайняття 120 вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду.

25 листопада 2016 року Гришин Г.А. звернувся до Комісії із заявою про проведення стосовно нього кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на посаду судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду за спеціальною процедурою призначення.

5 грудня 2016 року Гришин Г.А. допущений до участі у такому конкурсі.

Рішенням Комісії від 11 січня 2017 року № 2/зп-17 призначено кваліфікаційне оцінювання кандидатів, допущених до участі у конкурсі на зайняття вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду, у тому числі й Гришина Г.А.

Іншим рішенням Комісії від 9 лютого 2017 року № 27/вс-17 Гришин Г.А. допущений до проходження кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на посаду судді Касаційного кримінального суду.

Положеннями статті 83 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (далі – Закон) закріплено, що кваліфікаційне оцінювання проводиться Комісією з метою визначення здатності кандидата на посаду судді здійснювати правосуддя у відповідному суді за визначеними критеріями. Такими критеріями є: компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо), професійна етика, добросовісність.

Гришин Г.А. 16 лютого 2017 року склав анонімне письмове тестування, за результатами якого набрав 73,5 бали, і згідно з рішенням Комісії від 17 лютого 2017 року № 12/зп-17 допущений до виконання практичного завдання на етапі іспиту під час кваліфікаційного оцінювання у межах процедури конкурсу до відповідних касаційних судів у складі Верховного Суду.

За результатами виконаного 21 лютого 2017 року практичного завдання Гришин Г.А. набрав 99,5 бали та згідно з рішенням Комісії від 29 березня 2017 року № 22/зп-17 є таким, що допущений до другого етапу кваліфікаційного оцінювання “дослідження досьє та проведення співбесіди” у межах процедури конкурсу до Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду.

Згідно з абзацом 3 пункту 20 розділу III Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затвердженого рішенням Комісії від 3 листопада 2016 року № 143/зп-16 (далі – Положення), під час співбесіди обов’язковому обговоренню із суддею (кандидатом) підлягають дані щодо його відповідності критеріям професійної етики та доброчесності.

Відповідно до положень статті 87 Закону, з метою сприяння Комісії у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікаційного оцінювання, утворюється Громадська рада доброчесності, яка, за наявності відповідних підстав, надає висновок про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності.

Громадською радою доброчесності надано Комісії висновок про невідповідність кандидата на посаду судді Верховного Суду Гришина Г.А. критеріям доброчесності та професійної етики, затверджений 12 квітня 2017 року.

Відповідно до висновку, кандидат Гришин Г.А. у складі колегії суддів Апеляційного суду Донецької області 3 жовтня 2003 року ухвалив обвинувальний вирок у кримінальній справі за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених статтею 93 пункт “а”, частиною першою статті 222, частиною другою статті 80 КК України (у редакції 1960 року), яка була предметом розгляду у Європейському суді з прав людини (далі - ЄСПЛ).

У рішенні від 18 грудня 2008 року у справі “Луценко проти України” ЄСПЛ констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, оскільки мало місце порушення права на справедливий судовий розгляд (в обвинувальному вирокі, у тому числі для кваліфікації дій ОСОБА_1, використані як вирішальні докази покази пана Н.Л., який відмовився від цих показів ще на стадії досудового розслідування, як таких, що давалися “під тиском”).

Тож у декларації доброчесності судді Гришин Г.А. повинен був підтвердити факт прийняття ним рішення, передбаченого статтею 3 Закону України “Про відновлення довіри до судової влади в Україні”, шляхом проставлення відмітки “підтверджую” у пункті 17 цієї декларації.

Оскільки ж кандидат у декларації доброчесності судді підтвердив, що ним такі рішення не ухвалювалися, Громадська рада доброчесності дійшла висновку, що він повідомив неправдиві відомості у зазначеній декларації, “вирішив

замовчати факт участі в ухваленні рішень з порушенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод”, що свідчить про його не добросовісність.

Окрім цього, Гришин Г.А. у складі колегії суддів Апеляційного суду Донецької області 13 червня 2008 року брав участь у постановленні ухвали у кримінальній справі за обвинуваченням ОСОБА_2 у вчиненні злочину, передбаченого частиною першою статті 286 КК України, яка також була предметом розгляду у ЄСПЛ.

У рішенні від 24 листопада 2011 року у справі “Загородній проти України” Європейський суд з прав людини констатував порушення національними органами пунктів 1 та 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, оскільки мало місце обмеження одного із аспектів конвенційного права на справедливий судовий розгляд, яким є право на вільний вибір захисника (суди не допустили до участі у справі захисником обраного обвинуваченим юриста, який не мав свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю, оскільки, як вважали суди, таким захисником мав бути лише адвокат).

Відомості про прийняття такого рішення Гришин Г.А. також не відобразив у декларації добросовісності.

Заперечуючи проти доводів Громадської ради добросовісності, Гришин Г.А. на засіданні Комісії у пленарному складі 6 червня 2017 року зазначив, що зізнавальні покази пана Н.Л. дійсно досліджувалися судом, однак, дійшовши висновку про доведеність вини ОСОБА_1 у скоєнні умисного вбивства, колегія суддів Апеляційного суду Донецької області, до складу якої він входив, не послалася у вирок на зазначений ЄСПЛ у пункті 22 його рішення доказ. Посилання ж на ці покази, як на доказ вини ОСОБА_1, було здійснено Верховним Судом України у тексті постановленої ним ухвали про залишення вироку стосовно ОСОБА_1 без змін, на що також указав ЄСПЛ у пункті 45 свого рішення.

Таким чином, визнавальні покази пана Н.Л., які він дав під час досудового розслідування, як доказ вини ОСОБА_1, відтворені лише в ухвалі Верховного Суду України, у вирокі ж Апеляційного суду Донецької області, в ухваленні якого він брав участь, посилання на них відсутнє.

Оскільки ЄСПЛ у пункті 22 свого рішення зазначив про відсутність у вирокі Апеляційного суду Донецької області посилання на ці покази, які й стали підставою для констатації порушення Конвенції прав людини і основоположних свобод, то, на думку Гришина Г.А., у нього не було підстав указувати цей вирок в Декларації добросовісності як рішення, що постановлене з порушенням Конвенції, констатованим у рішенні ЄСПЛ.

Що ж стосується рішення в іншій справі, що була предметом розгляду ЄСПЛ, - “Загородній проти України”, то констатація порушення права ОСОБА_2 на вільний вибір захисника була пов’язана з питанням правової визначеності участі фахівців в галузі права щодо здійснення захисту обвинуваченого. При цьому, Гришин Г.А. не заперечив, що не відобразив такі відомості у декларації та пояснив це помилкою, оскільки вважав, що відображенню підлягають лише відомості щодо рішень, які пов’язані з подіями Революції гідності та, зокрема, періоду, починаючи з листопада 2013 року.

Вирішуючи питання відповідності кандидата на посаду судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду Гришина Г.А. критеріям доброчесності та професійної етики, Комісія виходить з такого.

Відповідно до пункту 6 Умов проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду, затверджених рішенням Комісії від 7 листопада 2016 року, серед документів, які кандидат на посаду судді подає для участі у конкурсі, є декларація доброчесності судді. У цій декларації кандидат, зокрема, зазначає, чи ухвалювалися ним рішення, передбачені статтею 3 Закону України “Про відновлення довіри до судової влади в Україні”, шляхом проставлення відмітки “підтверджую” або “не підтверджую” у пункті 17 цієї декларації.

Частиною другою статті 3 Закону України “Про відновлення довіри до судової влади в Україні” встановлено, що суддя суду загальної юрисдикції підлягає перевірці у разі, якщо він одноособово або у колегії суддів здійснював розгляд справи або ухвалював рішення з допущенням порушень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, констатованих у рішенні Європейського суду з прав людини.

Відповідно до статті 2 Закону України “Про відновлення довіри до судової влади в Україні” здійснення такої перевірки покладалося на Тимчасову спеціальну комісію з перевірки суддів судів загальної юрисдикції (далі – Тимчасова спеціальна комісія), яка була утворена при Вищій раді юстиції, а метою цієї перевірки, згідно зі статтею 1 цього ж Закону було, серед іншого, з'ясування фактів, що свідчать про порушення суддями присяги, наявності підстав для притягнення суддів до дисциплінарної або кримінальної відповідальності; утвердження в діяльності суддів принципів незалежності та неупередженості.

Відповідно до частини першої статті 49 Закону, суддю не може бути притягнуто до відповідальності за ухвалене ним судове рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку.

Комітет Міністрів Ради Європи у статті 66 своїх Рекомендацій CM/Rec (2010)12 державам – членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, ухвалених на засіданні заступників міністрів 17 листопада 2010 року, врівноважив незалежність і відповідальність судді таким чином: “Тлумачення закону, оцінювання фактів та доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, не повинні бути приводом для їх цивільної або дисциплінарної відповідальності, за винятком випадків злочинного наміру або грубої недбалості”.

Отже, за загальною тенденцією, відповідальність суддів допускається, але лише за умови свідомого (за наявності умислу або грубої недбалості) вчинення суддею відповідного проступку. Таким чином, у питанні відповідальності суддів на підставі рішення ЄСПЛ, в якому констатовано порушення певних норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, необхідно довести їхній умисел або грубу недбалість; відповідальність суддів не може ґрунтуватися лише на самому факті ухвалення ЄСПЛ такого рішення.

У пунктах 41, 42 свого висновку від 13 червня 2016 року № 847/2016 Європейська комісія за демократію через право (Венеціанська комісія) зазначила, що ЄСПЛ лише встановлює відповідальність держави - відповідача. Неможливо розумно заявляти або припускати, що ЄСПЛ, розглядаючи передані йому справи

усіх заявників, основну увагу у своїй практиці приділяє оцінці, кількісному визначенню та аналізу характеру чи ступеня вини (протиправне зловживання своїми повноваженнями, злочинний умисел або груба недбалість) кожного з тих суддів, чії національні рішення оскаржуються до ЄСПЛ. Це має бути предметом іншої, внутрішньої судової процедури.

Необхідно пам'ятати, що питання, яке розглядає ЄСПЛ, не зводиться до судового переслідування суддів, які брали участь у розгляді справи на національному рівні. Отже, будь-яке рішення цього Суду на користь заявника (включно зі встановленням порушення) не відповідає стандарту, необхідному для встановлення кримінальної відповідальності особи, оскільки справа процесуально не є судовим переслідуванням особи чи судді за протиправну поведінку.

Таким чином, у кожному конкретному випадку прийняття ЄСПЛ негативного рішення, національний орган, уповноважений вирішувати питання щодо відповідальності судді, повинен надати оцінку його поведінці та визначити ступінь його індивідуальної вини. В іншому ж разі, порушуватиметься принцип незалежності суддів, вони стануть вразливими до зовнішнього впливу та нестимуть відповідальність за причини, що виходять за межі їх службових функцій.

Відповідно до статті 2 Закону України “Про відновлення довіри до судової влади в Україні”, компетентним органом з питання перевірки судді суду загальної юрисдикції, у разі розгляду ним справи або ухвалення рішення з допущенням порушень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, констатованих у рішенні Європейського суду з прав людини, були Тимчасова спеціальна комісія та Вища рада юстиції.

Втім, як пояснив під час засідання Гришин Г.А., перевірку за Законом України “Про відновлення довіри до судової влади в Україні” він не проходив, оскільки скарги стосовно нього до Тимчасової спеціальної комісії та Вищої ради юстиції не подавалися. Отже, на національному рівні відсутні будь-які рішення, якими встановлено його вини в ухваленні рішень з порушенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, констатованим у рішенні Європейського суду з прав людини.

За таких обставин, Гришин Г.А. обґрунтовано не підтвердив у декларації доброчесності судді факт прийняття ним рішень, передбачених статтею 3 Закону України “Про відновлення довіри до судової влади в Україні”.

Відповідно до частини першої статті 88 Закону, якщо Громадська рада доброчесності у своєму висновку встановила, що кандидат на посаду судді не відповідає критеріям професійної етики та доброчесності, то Комісія може ухвалити рішення про підтвердження здатності такого кандидата на посаду судді здійснювати правосуддя у відповідному суді лише у разі, якщо таке рішення підтримане не менше ніж одинадцятьма її членами.

Дослідивши досьє кандидата, заслухавши доповідача члена Комісії Весельську Т.Ф., надавши оцінку фактам, викладеним Громадською радою доброчесності, та аргументам, наведеним Гришиним Г.А., Комісія більшістю голосів (тринадцять із чотирнадцяти членів Комісії) приходить до висновку, що доводи Громадської ради доброчесності про невідповідність кандидата критеріям доброчесності та професійної етики не знайшли свого підтвердження під час

процедури кваліфікаційного оцінювання у межах конкурсу на зайняття вакантної посади судді Верховного Суду.

Керуючись статтями 88, 93, 101 Закону, Положенням про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, Комісія

вирішила:

визнати Гришина Геннадія Анатолійовича таким, що за критеріями професійної етики та доброчесності підтвердив здатність здійснювати правосуддя у Касаційному кримінальному суді у складі Верховного Суду, а Комісії у складі колегії завершити проведення стосовно нього кваліфікаційного оцінювання.

Головуючий

С.Ю. Козьяков

Члени Комісії:

В.І. Бутенко

А.В. Василенко

Т.Ф. Весельська

А.О. Заріцька

А.Г. Козлов

Т.В. Лукаш

П.С. Луцюк

М.А. Макарчук

С.М. Прилипко

Ю.Г. Тітов

В.Є. Устименко

Т.С. Шилова

С.О. Щотка